

Гаркуша Аліна Григорівна

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри кримінального процесу

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ В ПОРЯДКУ СТ.298-2 КПК УКРАЇНИ

Однією із фундаментальних засад Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), яка, окрім іншого, визначає його спрямованість є невідворотність кримінальної відповідальності. Саме для реалізації даного принципу у кодифікованому законі міститься значна кількість інструментів та засобів збору фактичних даних, забезпечення кримінального провадження, загальних положень досудового розслідування тощо.

У КПК України закладено важливі підвалини статусу особи у конкретному кримінальному провадженні в залежності від її ролі у вчиненому кримінальному правопорушенні, а також її права та обов'язки. Наявність цього пункту та зрозумілість для суб'єктів застосування його положень слід вважати індикатором законності. Поряд з цим, основними завданнями за ст. 2 КПК України є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура. Із цього виходить, що за допомогою кримінального процесу законодавець законним шляхом отримує можливість протидіяти злочинності, а також захищати та охороняти права і законні інтереси людини.

Із появою органів дізнання у структурі Національної поліції України, КПК

України було доповнено статтями, які регламентують процесуальні дії дізнавача під час здійснення розслідування кримінальних проступків. Саме ст. 298-2 КПК України регламентовано затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок [1].

Чинним КПК України визначено декілька видів затримання, зокрема затримання уповноваженою службовою особою, який з появою органів дізнання отримав різновид затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок.

Затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок треба відмежовувати від поняття адміністративного затримання. Адміністративне затримання – це найбільш розповсюджений захід адміністративного припинення, що застосовується до осіб, які вчиняють адміністративні правопорушення. Воно характеризується рядом законодавчих вимог адміністративного законодавства так само, як і затримання за вчинення кримінального проступку [3].

Затримання уповноваженою службовою особою за вчинення кримінального проступку – це тимчасовий запобіжний захід, який може бути застосований уповноваженою службовою особою до особи, яка вчинила діяння (дію або бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі [2].

Правовий зміст та природа таких видів затримання як адміністративне та затримання за скоєння кримінального проступку схожі, так як містять в собі примусовість та короткочасність обмеження свободи дій особи у вигляді утримання їх під наглядом у приміщенні Національної поліції або іншому визначеному законодавством місці впродовж встановленого законом строку.

У зв'язку зі вступом Закону України №2617-VIII від 22.11.2018 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень», КПК України доповнено ст. 298-2, яка визначає процесуальний порядок

затримання уповноваженою службовою особою особи, що вчинила кримінальний проступок.

Зокрема, відповідно до ст. 298-2 КПК України, уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні кримінального проступку у випадках, передбачених п.п. 1 і 2 ч.1 ст. 208 КПК України, та виключно за умови, (хоча б однієї з них) якщо ця особа:

- 1) відмовляється виконувати законну вимогу уповноваженої службової особи щодо припинення кримінального проступку або чинить опір;
- 2) намагається залишити місце вчинення кримінального проступку;
- 3) під час безпосереднього переслідування після вчинення кримінального проступку не виконує законних вимог уповноваженої службової особи;
- 4) перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та може завдати шкоди собі або оточуючим [1; 4].

Отже, кодексом передбачено затримання особи у вчиненні кримінального проступку за підставами, передбаченими п.п. 1 і 2 ч.1 ст. 208 КПК України, що вказують на те, що:

- 1) особу застали під час вчинення кримінального проступку або замаху на його вчинення;
- 2) якщо безпосередньо після вчинення проступку очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила кримінальний проступок [1].

В свою чергу, слід пам'ятати, що законодавець у механізмі затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, передбачив поєднання основних підстав із конкретними умовами.

Так, затримання уповноваженою службовою особою особи за вчинення кримінального проступку може бути здійснено у випадку:

- якщо особу застали під час вчинення кримінального проступку або замаху на його вчинення;

- очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила кримінальний проступок.

Окрім цього, законодавцем у КПК України передбачено затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок за існування конкретних підстав, проте із їх поєднанням з умовами, які також повинні існувати в момент законного затримання.

Відповідно до ч. 2 ст. 298-2 КПК України затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, здійснюється не більше як на три години. Цей строк зумовлений спрощеністю даної форми досудового розслідування та мінімізованим обсягом необхідних матеріалів, які в подальшому становитимуть фактичні дані обґрунтування підозри у вчиненні конкретного кримінального проступку певною особою [1].

Основним засобом фіксації процесуальної дії в кримінальному провадженні на сьогоднішній день є складання протоколу [5].

Необхідність процесуального оформлення більшості дій, а особливо затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, уповноваженою службовою особою, є запорукою законності дій уповноваженою службовою особою та впливає на подальше ефективне проведення дізнання.

Під час затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок, уповноважена службова особа, дізнавач зобов'язаний повідомити та роз'яснити особі зрозумілою для нею мовою підстави затримання та вчиненні якого кримінального правопорушення вона підозрюється, а також права, до яких відносяться наступні: право мати захисника; отримувати медичну допомогу; бути проінформованим; отримати послуги перекладача; давати пояснення, показання; право не свідчити проти себе, тобто не говорити нічого з приводу підозри у вчиненні кримінального проступку; негайно повідомити інших осіб про своє затримання та місце перебування; вимагати перевірку обґрунтованості затримання.

Відповідно до вимог ст. 213 КПК України уповноважена службова особа,

що здійснила затримання, зобов'язана надати затриманій особі можливість або якщо існують обґрунтовані підстави вважати, що таке повідомлення може зашкодити провадженню, самостійно повідомити про затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором затриманої особи. Кожна затримана особа має право мати захисника, тому після затримання уповноважена службова особа зобов'язана повідомити про це орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги.

Уповноважена службова особа, яка затримала особу за вчинення кримінального правопорушення має право провести особистий обшук особи. Відповідно до ч. 7 ст. 223 КПК України обшук особи здійснюється з обов'язковою участю не менше двох понятих, а хід і результати даної процесуальної дії фіксуються у відповідному протоколі [1].

Загальним строком затримання особи, за скоєння проступку є затримання не більше, ніж на три години, але ч.4 ст. 298-2 КПК України передбачено певну диференціацію строків з огляду на умови, передбачені ч.1 цієї ж статті. Так, особу може бути затримано до 72 годин за наступних умов:

- 1) відмовляється виконувати законну вимогу уповноваженої службової особи щодо припинення кримінального проступку або чинить опір;
- 2) намагається залишити місце вчинення кримінального проступку;
- 3) під час безпосереднього переслідування після вчинення кримінального проступку не виконує законних вимог уповноваженої службової особи.

Поряд з цим, законодавцем передбачена необхідність дотримання норм ст. 211 КПК України, яка регламентує, що строк затримання не повинен перевищувати 72 годин, проте затримана особа не пізніше 60 годин повинна бути доставлена до суду для розгляду клопотання стосовно обрання запобіжного заходу стосовно неї або звільнення з-під варти [1].

До 24 годин особа може бути затриманою, якщо вона перебуває у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння та може завдати шкоди собі або оточуючим [1].

Підводячи підсумок, слід зауважити, що затримання уповноваженою службовою особою за кримінальний проступок здійснюється з дотриманням ст. 209 КПК України, яка регламентує момент затримання, тому що особа є затриманою, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Особливо в рамках дізнання важливо дотримуватися моменту затримання, тому що ним є не момент складання протоколу, а час фактичного затримання особи для того, щоб всі процесуальні дії і саме затримання було законним [1; 5].

Список використаної літератури:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України в редакції від 11.09.2020 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України в редакції від 14.11.2020 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 15.11.2020).
3. Романюк А. Дізнання як форма досудового слідства щодо кримінальних проступків: суть і проблеми правозастосування. Адвокатське об'єднання «Вдовичен та партнери»: офіційний веб-сайт. URL: <https://ov-partners.com/diznannya-yak-forma-dosudovogo-slidstva-shhodo-kryminalnyh-prostupkiv-sut-i-problemy-pravozastosuvannya/> (дата звернення: 15.11.2020).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22 листопада 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>(дата звернення: 15.11.2020).
5. Досудове розслідування кримінальних проступків [Текст] : метод. рек. / [С. С. Чернявський, М. С. Цуцкірідзе, Р. М. Дударець та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. 160 с.
6. Шатарська Т. Кримінальні проступки: основні аспекти. Юридична газета он-лайн: офіційний веб-сайт. URL: <https://yur->

gazeta.com/publications/practice/kriminalne-pravo-ta-proces/kriminalni-prostupki-osnovni-aspekti.html (дата звернення: 15.11.2020).

Дараган Валерій Валерійович
завідувач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ЩОДО ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ПІДРОЗДІЛАМИ СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Реформування системи ОВС суттєво вплинуло на структурно-функціональну побудову окремих підрозділів НП України, велику частину з них було значно скорочено, деякі підрозділи були зовсім ліквідовані.

Після початку реформування ОВС минуло не так багато часу, але уже сьогодні вбачається значна кількість прорахунків у структурно-функціональній побудові окремих підрозділів НП України.

Відсутність чітких орієнтирів і наявність суттєвих перекосів у державній політиці щодо здійснення публічних закупівель розкривають значні можливості для здійснення кримінального лобізму у вказаній сфері. У зв'язку з цим протидія злочинності у сфері публічних закупівель залишається не лише одним із пріоритетних завдань правоохоронних органів, а й базою забезпечення національної безпеки України в цілому.

Ефективність протидії злочинам у сфері державних закупівель безпосередньо залежить від своєчасного отримання повної та достовірної інформації щодо процесів, які відбуваються в відповідній сфері.

На сьогодні ключову роль діяльності щодо оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері публічних закупівель відіграють підрозділи стратегічних розслідувань НП України, який було створено після ліквідації